

ЯРОСЛАВ ВАЙС
КАКВО ЩЕ ОБИЧАТЕ?
ПОПИТА С ГЪГНИВ ГЛАС
ЦЕНТРАЛНАТА
АВТОМАТИЧНА
СЕРВИТЪОРКА

Превод от чешки: Матилда Бераха-Теофилова, 1988

chitanka.info

— Шнайдер, поръчай си и ти сомасово руло — посъветва ме Фостър и ми посочи стола от извита ламарина. Едва не настръхнах, като си представих колко много момичешки бедра са пострадали от острите му ръбове. Седнах внимателно. — Нужна ми е помощ — продължи Фостър, докато махаше с ръка, за да пресече лъча на работа за поръчки.

— Какво ще обичате? — попита с гъгнив глас от отвора в средата на масата централната автоматична сервитьорка. Гласът ѝ несъмнено беше програмиран да възбужда апетита, но звучеше така, сякаш някой бе запушил ламариненото ѝ гърло с лъжица хранителен витаминен сос от бутилката до нас, на който всички му викаха сострсос, въпреки че от незапомнени времена се наричаше Деликатес на програматора.

Фостър поръча и аз го попитах кое е това толкова важно и съвсем лично нещо, за което искаше да говори с мен. Защото седмичната дажба сомаса на куратора Фостър е още по-малка от моята и щом ми предлага от своята скромна порция белтъчини и витамини — разбира се, синтетични белтъчини и синтетични витамини, — трябва да има някаква причина. Нещо повече — беше ме поканил в най-евтиния „Оазис на добрия вкус“, където трябва да мине най-малко половин час, докато централният диспечер на Обединените хранителни заведения провери поръчката и се убеди, че Фостър има право да ме покани и аз имам право да бъда поканен, и през всичкото време микрофонът за подслушване при нашата маса ще бъде изключен, защото двуканалните съобщителни връзки в тези евтини гостилници просто не могат да се справят с толкова неща наведнъж. Тази дреболия убягва на мнозина, ала щом работиш в Института за реконструкция на организмите, все някак ще научиш за нея.

— Изменял ли си вече паметовите следи на някого от пациентите си? — попита направо на висок глас Фостър. — Знаеш какво имам предвид...

— Аз ще ям рулото без сострсос — реших след кратко мълчание и отместих бутилката.

— Е, хайде, Шнайдер... — малко иронично каза Фостър. — Няма защо да го увъртаме. Ти сам ми разказа веднъж. Какво стана тогава с Халър?

Тогава... тогава всичко беше ново и по-различно. Тепърва започвахме работа по проекта Макропулос и никой не знаеше какво ще постигнем. Но бяха достатъчни само шест години... Разбира се, по принцип проектът Макропулос беше нещо чудесно, въпреки че шефът на Института за реконструкция на организмите му беше дал такова странно название. Нарекъл го беше по първия опит за неограничено продължаване на човешкия живот. Някой си Иероним Макропулос от Прага по времето на Рудолф II^[1] бил предприел този опит върху своята дъщеря. Поне толкова разказва нашата пропагандна брошурка, която се позовава на Чапек^[2] и Яначек^[3]. Брошурката има обещаващото заглавие „Първата крачка към безсмъртието“. Изпращаме я на всеки желаещ, откакто Върховният здравен съвет обяви, че реконструкцията на организмите е желателна, и препоръча да бъде прилагана нашироко на доброволни начала. „Пълната реконструкция — се казва в брошурката — ще съживи не само вашето тяло, но и мисълта ви. Ние ще заместим остаряващите клетки със съвсем млади, ще прелеем в нови полукълба съдържанието на двете полусфери на вашия мозък. Бързо, удобно, безопасно! Живейте модерно и ще бъдете безсмъртни!“ Преведено на разбираем език, в нея се препоръчва на всеки гражданин да участва в обширния план за реконструкция на човечеството. В това няма нищо сложно: достатъчно е да отидете в банката на здравето, за да ви вземат образци от няколко основни тъкани, разбира се, безболезнено. После остава само всяка година да откликвате на поканите на нашия Отдел за записване следите на паметта и да се явявате в лабораторията, където за няколко минути апаратите ще регистрират цялото съдържание на съзнанието ви, а после вече системно ще допълват предишните записи. Естествено, всичко е абсолютно дискретно. Ако по-късно участникът в програмата за реконструкция заболее тежко, претърпи травма или остарее над поносимата степен (последното засега е твърде рядко), от банката се изваждат здравите образци на тъканите му, култивират се три месеца в апаратурата на нашия шеф, докато израсне съвършен индивид, а след това празните сфери на неговия мозък се напълват със съответните качества. И може да продължи да живее. До безкрайност. Модерно. Да бъде безсмъртен.

— Какво се случи тогава с Халър? — повтори Фостър.

Вдигнах рамене.

— Какво да се случи? Просто той беше един от първите, за които трябваше да се грижа. Доста дълго си куратор, Фостър, за да знаеш, че един пациент може да ти докара сума беди, а друг да ти стане приятел. Халър беше от вторите. Това стига ли ти?

Фостър поклати глава.

— Не. Интересува ме какво направи тогава с доктор Теркоф? Онзи Теркоф, който цели пет години не се яви за запис на следите на паметта. Какъв номер му погоди, та толкова се страхува да дойде в твоята лаборатория?

Тогава... тогава бях куратор, какъвто е сега Фостър. Грижех се за реконструирания през първите месеци след възвръщането им към живота. Защото между последния запис на следите на паметта и реконструкцията винаги трябва да мине известно време, дори година, така че е по-добре след реконструкцията този човек да има край себе си някой, който да го съветва и да му помага да преодолява възможните затруднения. Сега вече това е рутинна дейност, но тогава още никой не знаеше докъде може да се разпростира тя. Например в случая с Халър аз се бях превърнал в детектив любител и бях стигнал до заключението, че някой е убил моя пациент и е замаскирал убийството като несчастен случай. Дори бях открил убицеца, само че нищо не можех да докажа. И все пак намерих начин поне малко да му отмъстя.

— Тогава си му казал, че имаш възможност да измениш записите на неговите паметови следи — настояваше Фостър. — Поне така се говори. И си му представил всичко в такива черни багри, че и досега се страхува от теб.

— Защо разпитваш, след като го знаеш толкова добре?

— Ами — зная! Така говорят. Макар че всъщност днес това е единственият начин да накажеш някого. Да му всееш страх, че като го реконструират един ден, от него може да излезе лиричен мазохист с наклонности към екхибиционизъм.

— Фостър, струва ми се, че нямаш нужда от никаква съвет — казах аз. Методът, за който той говореше, отдавна вече не беше мой, използваха го от време на време всички куратори, щом разберяха, че не могат да минат без него. Въпреки че, естествено, той беше съвсем незаконен. Всъщност това вече не ме занимаваше — преди година ме бяха повишили и работех в кабинет с месингова табелка на вратата:

„Харолд Шнайдер, завеждащ отдел за запис и регистрация на следите на паметта“.

— Напротив, Шнайдер, имам нужда! Защото не мога да използвам този метод само за сплашване — човекът, за когото се отнася, много добре знае как стават нещата при нас. А аз искам той да се мъчи в ада, докато е още жив, и да призовава смъртта като избавление. Разбираш ли?

Фостър здравата се разгорещи. „Прилича на упорито момче, на което са отнели любимата играчка“ — мина ми през ума.

— Какъв е този човек? — попитах сухо. — Щом искаш да ти помогна, трябва да ми кажеш за какво става дума. Ако те разбирам добре, ти си намислил да заличиш записите от паметовите следи на някой мерзавец и намекваш да те пусна в архива. Но наистина ли си толкова наивен и смяташ, че дори няма да те попитам кой е този човек?

Фостър се прегърби целият. Виждаше се как стиска зъби. Но напрежението продължи само миг:

— Обещай ми, че ще си остане между нас.

Кимнах. Защо не?

— Става дума за Едита. Всъщност за този, който я... за мъжа...

Едита беше жената на Фостър. По очите ѝ личеше, че е готова да му изневери винаги и навсякъде. Беше ми ясно, че при това положение трябва да се държа студено и да внимавам.

— Добре. Но що за човек е той?

— Да беше в някогашните времена, чисто и просто щях да го убия — промърмори Фостър. После си пое дъх. — Тъкмо това още не знам. Но съм сигурен, че е някой от института. — Вените на челото му грозно набъбнаха. „Има си хас да му падна в ръцете — помислих си. — Па макар и след това да ме реконструират.“

На масата се спуснаха две чинии с рула в осемдесетпроцентова висококалорична сомаса.

— Добър апетит — каза с гъгнив глас централната автоматична сервитьорка.

Когато Фостър ми предложи бутилката с Деликатеса на програматора, поклатих глава.

— Знаеш ли какво? — казах му аз. — Отбий се днес след пет часа при мен. Ще видим какво може да се направи.

Той почука на вратата на работния ми кабинет може би половин минута след пет. Личеше, че мисли за едно: как да отмъсти на любовника на жена си, когото все още не беше открил.

— Е, какво, ще ми помогнеш ли? — попита вместо поздрав.

Свих рамене.

— Може би. Имам някакъв план... навярно ще ти помогне или поне ще те облекчи.

Посочих му да излезе в коридора, който води от моя кабинет към залата с терминала на централния компютър. Там са вложени всички кодове на паметовите следи. Който знае съответната комбинация, ще я набере на терминала и след малко на транспортъора ще падне черно куфарче с няколко магнитни диска, на които е записана цялата човешка личност.

Фостър се усмихна малко смутено.

— Но аз още не знам...

— После — казах му и то побутнах пред себе си в коридора.

Вървеше на две крачки пред мен. Щом стигнахме мястото, където коридорът завива рязко надясно и по късото стълбище продължава надолу към залата с терминала, аз протегнах ръка и сграбчих стоманения прът, дълъг около един метър — бях го демонтирал от парапета веднага след обяда. Фостър се обърна инстинктивно в последния момент, но не успя да се отдръпне. Прътът се стовари върху тила му, на мястото, където под кожата са разположени първият и вторият шиен прешлен. Докато тялото му се свличаше по стълбите, той издъхна.

Хванах го под мишниците, замъкнах го до прозореца и го бутнах с лакът. И това го бях обмислил веднага след обяда. Не изчаках дори тялото му да падне петдесет метра по-надолу на бетонния тротоар и бързо затворих прозореца. Пъхнах обратно стоманения прът на мястото му в парапета на стълбището. Нали тук нищо не се е случило — огледах коридора...

Не се страхувах, че някой може да ме издирва. От една страна, самата реконструкция е по-проста, отколкото търсенето на убиец — това го знаех от собствения си опит на куратор, а от друга — по-нагоре е последният етаж на сградата с дълга тераса, по която Фостър отива два пъти дневно в стаичката си. А през такъв нисък парапет може да падне всеки непохватен човек.

В кабинета си набрах телефонния номер.

— Ти ли си, Едита? Херберт. Слушай, не си забравила за днес нали? Сряда е, котенце, а знаеш колко е трудно с фалшив личен код да осигуриш стая в хотел...

Разбира се, че не е забравила. Достатъчно ми беше да я чуя, за да разбере какво се чете сега в очите ѝ.

Тихо се надигнах от леглото с изпомачкан чаршаф. Едита спеше по корем, полуоткрита, животински удовлетворена. Облякох се внимателно. Бавно затворих вратата след себе си, за да не я събуди щракането на ключалката.

„Изглежда похотлива дори и като спи“ — помислих си. А може би така ще изглежда и сутринта, когато автоматичната чистачка я намери мъртва. Самоубийство, ще заключи после полицията, сега това често се случва. Все едно, нали ще я реконструират и след три месеца ще бъде като нова.

А какво ще стане с мен, живия връх на любовния триъгълник? Ще ида да се разходя в градския парк. Нататък и обратно ще мина покрай редицата болни брястове, на които от няколко години им казват „Алея на смъртта“. Откакто станахме безсмъртни и всеки възкръсва на своето място, може би още по-съвършен, хората често се самоубиват. Понякога заради няколко дребни монети, друг път заради усмивка, която не се харесва някому, или пък просто така. За да става нещо. Какво е смъртта? Мушичка, само че златна, прелита и ето че отново сме на този свят. Живеем модерно. Безсмъртни сме. Бях съвсем сигурен, че в парка няма да живея повече от час.

Тогава с Халър... Кому можеше да хрумне, че проектът Макропулос така ще промени света. Че ще промени и самия мен.

Не, не изпитвах угризения на съвестта. Убих Фостър — макар че ми беше приятел, убих Едита — макар че мъничко я обичах. Но след три месеца и двамата ще бъдат тук като нови, усмихнати и може би по-щастливи отпреди. Сигурно ще бъдат по-щастливи. И ако сега крача към „Алеята на смъртта“, то е само защото не искам да нося в паметта си спомена за тъпия удар по главата със стоманения прът, за тялото, което се свлича по стъпалата, за отвореното празно шишенце от лекарство на пода край леглото. Когато ме реконструират, за щастие тази последователност ще липсва в моята памет. Ще липсва и у Фостър и Едита. И после какво? Тримата ще започнем нов живот и

може би тогава най-после ще бъде по-предпазлив и ще престана да забелязвам това, което се чете в очите на Едита Фостър...

— Шнайдер, поръчай си и ти сомасово руло — посъветва ме Фостър и посочи креслото от извита ламарина. Едва не настръгнах, като си представих колко много момичешки бедра са пострадали от острите му ръбове. Седнах внимателно. — Нужна ми е помощ — каза Фостър, докато махаше с ръка, за да пресече лъча на работа за поръчки.

— Какво ще обичате? — попита с гъгнив глас централната автоматична сервитьорка.

[1] Рудолф II (1552–1612) — от рода на Хабсбургите. През 1576–1611 римски император и чешки крал. От 1583 г. живее в Прага и се обгражда с учени и хора на изкуството. Б.пр. ↑

[2] Карел Чапек (1890–1938) е автор на пиесата „Средството Макропулос“. Б.пр. ↑

[3] Леош Яначек (1854–1928) — известен чешки композитор, създал опера по пиесата на Чапек „Средството Макропулос“. Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.